

২.২. উত্তৰ কালৰ অসমীয়া : ভাস্কৰ বৰ্মাৰ ৰাজত্ব কালত ৬৪৩ খৃষ্টাব্দত চীনা পৰিব্ৰাজক হিউৱেনচাঙে লিখিছে যে 'পুন-ফতন-ন' (অৰ্থাৎ পুন্ড্ৰবৰ্দ্ধন)ৰ পূব ফালে 'ক-লো-তু' (অৰ্থাৎ কৰতোয়া) নদী পাৰ হৈ তেওঁ 'কিয়া-মো-লুপো' (অৰ্থাৎ কামৰূপ) ৰাজ্যত প্ৰবেশ কৰে। কামৰূপৰ বৰ্ণনা প্ৰসঙ্গত তেওঁ অন্যান্য কথাৰ লগতে অসমীয়া ভাষাৰ বিষয়েও মন্তব্য কৰিছে এইবুলি— 'কামৰূপৰ ভাষা মধ্য ভাৰতৰ ভাষাৰ পৰা সামান্য বেলেগ।' অসমীয়া ভাষা সম্পৰ্কে এয়াই প্ৰথম ঐতিহাসিক মন্তব্য।

হিউৱেন চাঙৰ মন্তব্যই আমাৰ ভাষাটো যে সপ্তম শতিকাতেই সুকীয়া হ'বলৈ আৰম্ভ কৰিছিল সেই কথা স্পষ্টভাৱে দাঙি ধৰে। তেওঁৰ মন্তব্যৰ গুৰুত্ব স্বীকাৰ কৰিও আমি ক'ম—ই আমাক অস্পষ্ট আলোকহে দিব পাৰে। এই পাৰ্থক্য কোন দিশত? ধ্বনি, ৰূপ নে বাক্য-গাঁথনিত? অসমৰ বিভিন্ন প্ৰজাতিয়ে এক উমৈহতীয়া ভাষা ব্যৱহাৰ কৰিছিলনে? পাৰ্থক্য ৰাজসভাৰ ভাষাত নে জনসাধাৰণৰ ভাষাত? এনে বহু প্ৰশ্নৰ উত্তৰ হিউৱেনচাঙৰ মন্তব্যত নাই। গতিকে অন্য সমললৈ আমি চকু দিব লগা হয়।

২.২.১. অসমীয়া শব্দৰ প্ৰাচীনতম নিদৰ্শন কিছূমান পোৱা যায় পঞ্চম শতিকাৰ পৰা দ্বাদশ শতিকালৈ লিখা হিন্দু ৰজাসকলৰ তামৰ ফলিবোৰত। এইবোৰ সংস্কৃতত লিখা যদিও তাৰ মাজতে অনা-সংস্কৃত শব্দৰ প্ৰয়োগে এইটো স্পষ্টভাৱে প্ৰমাণ কৰে যে জনসাধাৰণে এনে এক ভাষাৰূপ ব্যৱহাৰ কৰিছিল যি সংস্কৃতৰ পৰা পৃথক।

অসমৰ ফলিবোৰত এনে কিছূমান গছৰ নাম, মানুহৰ নাম আৰু দৈনন্দিন জীৱনত ব্যৱহৃত শব্দ পোৱা গৈছে যিবোৰে এটা প্ৰাকৃতৰ অস্তিত্ব প্ৰমাণ কৰে। এনে কিছূমান শব্দ হ'ল—কুপা, আশ্ব, জন্টি শনি, চনি কালিআ, সুবৰ্গদাৰু, জান,

হস্থি ইত্যাদি।

ফলিবোৰ সংস্কৃতত লিখা। লিখকৰ অজ্ঞাতে সেইবোৰতে থলুৱা শব্দৰূপ কিছুমান সোমাই পৰিছিল মাত্ৰ। এনেধৰণৰ শব্দ কেইটামানৰ ওপৰতে ভিত্তি কৰি কিবা এটা সিদ্ধান্তলৈ অহা উচিত নহ'ব। কাৰণ, এই সীমিত সমলবোৰত একাধিক ৰূপৰ তুলনা কৰিবলৈ সুবিধা নাই। তথাপি, পৰৱৰ্তী অসমীয়া ভাষাত লক্ষ্য কৰা ধ্বনি বৈশিষ্ট্য কিছুমান (হ্রস্ব-দীৰ্ঘ স্বৰৰ পাৰ্থক্যহীনতা, দন্ত-মূৰ্দ্ধন্যৰ পাৰ্থক্যহীনতা, দুটা মহাপ্ৰাণ ধ্বনিৰ একেলগে প্ৰয়োগ আদি) এই শব্দবোৰত দেখা যায়।

২.৩. অসমীয়া ভাষাৰ উদ্ভৱ কালৰ সাক্ষ্যস্বৰূপে কিছু লিখিত সমল পোৱা গৈছে। এইবোৰৰ ভিতৰত 'চৰ্যাপদ' আৰু 'শ্ৰীকৃষ্ণ-কীৰ্তন' উল্লেখনীয়।

২.৩.১. চৰ্যাপদ ** : নেপাল ৰাজদৰবাৰত সংৰক্ষিত বৌদ্ধ দোহা কিছুমান মহামহোপাধ্যায় হৰপ্ৰসাদ শাস্ত্ৰীয়ে সংগ্ৰহ কৰি 'এহেজাৰ বছৰ আগৰ বাংলা ভাষাৰ নমুনা' নাম দি প্ৰকাশ কৰিছিল। গ্ৰন্থ আকাৰে প্ৰকাশ পোৱাৰ পিছত অসমীয়া, উৰিয়া আৰু মৈথিলী ভাষায়ো এইবোৰ নিজৰ নিজৰ ভাষাৰ সম্পত্তি বুলি দাবী কৰিবলৈ লয়। চৰ্যাবোৰৰ ৰচনা কাল ৮ম-১০ম শতিকাৰ ভিতৰত বুলি সাধাৰণভাৱে ধৰি লোৱা হৈছে। ইয়াৰে কেইজনমান ৰচক যে কামৰূপৰ আছিল সেই কথাও নিশ্চিত কৰা হৈছে।

অসমৰ প্ৰথিতযশা পণ্ডিতসকলে চৰ্য্যাৰ সৈতে অসমীয়াৰ সম্পৰ্ক দেখুৱাই কৰা আলোচনাৰ সাৰমৰ্ম এনেধৰণৰ—

(ক) চৰ্য্যাৰ সৈতে অসমীয়াৰ শব্দ-বিভক্তিবোৰ মিলে। যেনে—

১ম : -এ- কুস্তীৰে খাঅ

২য় : -ক- ঠাকুৰক পৰিনিবিতা

৪ৰ্থী : -লৈ-মেৰু শিখৰ লই

৬ষ্ঠী : -ৰ- হৰিণীৰ নিলঅ

৭মী : -ত- সঙ্কমত

(খ) অসমীয়াত স্ত্ৰীপ্ৰত্যয় 'নী' আৰু 'ঈ' চৰ্য্যাৰ সৈতে একে। যেনে—শুণ্ডিনী, শবৰী, শিআলী ইত্যাদি।

(গ) অসমীয়াত অসমাপিকা ক্ৰিয়া 'ই'। চৰ্যাতো একে। যেনে—কৰি, দেখি, মেলি, উঠি, চুম্বি, চঢ়ি ইত্যাদি।

(ঘ) অসমীয়াত নঞৰ্থক 'ন' সদায় ক্ৰিয়াৰ আগত বহে। চৰ্যাতো এই বিশেষত্ব আছে। যেনে—নযায়, নছৰে, নদেখি ইত্যাদি।

(ঙ) ভূত কালৰ ক্ৰিয়া-বিভক্তিৰ চিন চৰ্য্যাৰ দৰে অসমীয়াতো 'ইলো'; যেনে—'অছিলো'।

(চ) ভৱিষ্যৎ কালৰ ক্ৰিয়া-বিভক্তি অসমীয়াৰ দৰে চৰ্যাতো 'ইব'; যেনে—'কৰিব নিবাস'।

(ছ) কোনো শব্দত ওচৰা-উচৰিৰকৈ দুটা অক্ষৰত থকা 'আ' ধ্বনিৰ পূৰ্ববৰ্তী 'আ' 'অ' হয়। চৰ্যাতো এই বিশেষত্ব। যেনে—

চৰ্য্যা	অসমীয়া	বাংলা
পখা	পখা	পাখা
চকা	চকা	চাকা
ভণ্ডাৰ	ভণ্ডাৰ (প্ৰা, অ,)	ভাঁৰাৰ ইত্যাদি

(জ) চৰ্য্যাত ব্যৱহৃত প্ৰায়বোৰ শব্দই অসমীয়াৰ সৈতে মিলে। আমি তাৰে কেইটামান উল্লেখ কৰিলো—আজি, কুঠাৰ, খাল, চকা, উজু, আগলি, হাক, হাড়ি ইত্যাদি।

২.২.২. চৰ্য্যাৰ সৈতে অসমীয়াৰ সাদৃশ্য ইমান বেছি হোৱা সত্ত্বেও ইয়াক আমি নিভাঁজ অসমীয়া সাহিত্যৰ নমুনা বুলি দাবী কৰিব খোজা নাই। আচলতে এইবোৰ অসমীয়া, বাংলা, উৰিয়া আদি ভাষাৰ উদ্ভৱ কালৰ এক ভাষাৰূপ আৰু সেইবাবে প্ৰত্যেকই নিজৰ নিজৰ ভাষাৰ বৈশিষ্ট্য এইবোৰত বিচাৰি পায়। ড° চট্টোপাধ্যায়ৰ মতে— “এই উমৈহতীয়া দাবীৰ মৰ্ম এয়ে যে মূলতে এই আটাইকেইটা ভাষা একেই আছিল।”

২.৩. শ্ৰীকৃষ্ণ কীৰ্তন : চৰ্য্যাৰ বড়ু চণ্ডীদাসৰ 'শ্ৰীকৃষ্ণ-কীৰ্তন'ৰ সময় লিপি বিশেষজ্ঞ ৰাখাল দাস বেনাৰ্জীৰ মতে ১৩৮৫ খৃষ্টাব্দহে। স্বাভাৱিকতেই বাঙালীসকলে এইখনো বাংলা ভাষাৰ বুলি দাবী কৰিছে। ভাষাতাত্ত্বিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা পৰ্যালোচনা কৰি চালে শ্ৰীকৃষ্ণ-কীৰ্তনৰ অসমীয়া ভাষাৰ সৈতে সাদৃশ্যই অধিক। ধ্বনিতত্ত্ব আৰু ৰূপতত্ত্বৰ ক্ষেত্ৰত এই সাদৃশ্য ইমান বেছি যে ইয়াক উমৈহতীয়া সম্পত্তি বুলি ক'বলৈও দ্বিধা হয়। তথাপি ড° বাণীকান্ত কাকতিয়ে ভাবে যে শ্ৰীকৃষ্ণ-কীৰ্তন অসমীয়া আৰু বাংলাৰ পূৰ্বস্তৰৰ ৰচনা অৰ্থাৎ এই পূৰ্বস্তৰক যদি x বুলি চিহ্নিত

ভাষা-বিজ্ঞানৰ ভূমিকা

কৰা হয় তেনে 'শ্ৰীকৃষ্ণ-কীৰ্তন'ৰ ভাষা হ'ল x আৰু এই x ৰ পৰাই অসমীয়া আৰু বাংলা ভাষাৰ জন্ম হৈছে।